

PORONTALJAN KÄYTTÖOHJE

Tuottaja: _____ **Yhteystiedot:** _____

Ilmakuivattu porontalja on valmistettu ulkona kuivaamalla perinteisin menetelmin. Kuivattu porontalja on yksilöllinen ja luonnonmukainen tuote.

Muokattu porontalja on parkittu ja teollisesti valmistettu, yleisin kaupoissa myynnissä oleva talja. Herkästi pilaantuva nahka parkitaan kestävämpään aikaan ja käyttöä. Taljasta tulee tällöin pehmeä.

Muokattu porontalja ulkokäyttöön on käsitelty kuten muokattu talja ja sille on tehty erikoiskäsittely. Kyllästyksen voi tehdä muokkaamo tai poronomistaja itse.

Käyttötarkoitus

Ilmakuivattu porontalja sopii ulkokäyttöön, esimerkiksi pulkkaan, pilkille, nuotiolle, laavulle tai terassille. Se soveltuu erinomaisesti makuu- ja istuinalustaksi. Kuivuessaan taljaan muodostuu pinta, joka hylkii vettä jossain määrin ja sitä voi käyttää alustana myös märkää pintaa vasten, esimerkiksi hangella. Kuivattu talja hengittää hyvin, joten sitä voidaan käyttää myös hevosen selässä satulahuopana.

Muokattu porontalja sopii ulkokäyttöön vain kuivissa olosuhteissa sen huonon kosteudenkestävyyden vuoksi. Se on parhaimmillaan sisätiloissa koristeena, sisustuselementtinä, istuinalustana kuin myös ulkona kunhan varotaan sen kostumista.

Ulkokäyttöön muokattua ja käsiteltyä taljaa voidaan käyttää kaikkiin edellä mainittuihin käyttötarkoituksiin. Talja kestää erittäin hyvin vettä ja kuivuu nopeasti. Talja ei imenyt itseensä vettä vuorokauden mittaisessa kokeessa. Nahkapuoli kuivui täydellisesti viiden tunnin kuivauksen jälkeen, karvapuoli pysyi koko ajan kuivana.

Taljojen koko ja muoto

Porotalous tuottaa vuosittain noin 80 000 taljaa, joista 70% on vasojen taljoja. Niiden taljojen koot vaihtelevat vuoden kasvuolosuhteista ja syntymääjasta riippuen. Myyjä voi luokitella taljat koon mukaan. Taljan muoto voi vaihdella sen mukaan, onko siitä otettu koipinahkoja sekä nylkytyyliin mukaan.

Käsittely

Porontaljat tuotteista irtoaa aina jonkin verran karvaa. Poronkarva on ontto, jonka vuoksi se eristää lämpöä erittäin hyvin. Tämä sama ominaisuus tekee karvasta helposti katkeavan. Taljan kovaa käsittelyä tulisi välttää.

Säilytys

Taljat suositellaan säilytettäväksi ilmavasti, jotta se pääsee hengittämään, ei esimerkiksi pussissa tai rullalla. Ilmakuivattua taljaa ei tule säilyttää huoneenlämmössä. Liian lämmin säilytyspaikka kuivattaa taljaa liikaa. Paras säilytyspaikka on kuivassa, puhtaassa ja väljässä ulkovarastossa, jonne ei pääse tuhoeläimiä tai -hyönteisiä. Tuhohyönteisiä, kuten turkiskuoriaisia voi torjua esimerkiksi eteerisillä yrteillä, vahvasti

tuoksuvilla kasveilla tai kasvinosilla (suopursu, laakerinlehti, appelsiininkuoret jne.) sekä kemiallisilla torjunta-aineilla.

Jos talja on kastunut, käytön jälkeen on huolehdittava kuivatuksesta. Taljan annetaan kuivua ilmastavasti, nahkapuoli ulospäin täysin kuivaksi. Talja asetetaan roikkumaan, mikäli mahdollista. Kuivattu talja säilyy hyvänä vain tarpeeksi kuivana, muuten taljassa oleva kosteus mahdollistaa mikrobin kasvun. Myös muokattu talja tulee kuivata, mikäli se pääsee kastumaan.

Ilmakuivatun taljan pilaantuminen

Mikäli ilmakuivatun taljan säilyttäminen tai uudelleen kuivaaminen kotiloissa ei onnistu, se alkaa pilaantua hyvin nopeasti. Taljan pilaantuessa karvatupet mädäntyvät ja karvaa alkaa irrota tupoittain. Taljan pilaantumisen huomaa myös tuoksusta: luonnollisesti talja tuoksuu aina porolta, mutta mikäli siihen tulee pistävä tai tunkkainen tuoksu, on mikrobin kasvu käynnissä. Taljan sisäpuolella oleva väri voi muuttua tummemmaksi ajan kanssa, mutta mikäli väri muuttuu nopeasti tummaksi (homeiseksi), on säilytys tapahtunut liian kosteissa olosuhteissa. Pilaantunut talja houkuttelee myös kärpäsiä ja muita hyönteisiä.

Puhdistus

Mikäli taljan päälle kaatuu nestettä, tulee neste pyyhkiä varovaisesti pois. Taljaa on mahdollista puhdistaa varovaisesti imuroiden tekstiilisuulaketta käyttäen. Myös varovainen harjaus käy puhdistusmenetelmänä. Lumipesu on hyvä tapa puhdistamiseen. Ilmakuivatun taljan nahkapuolen voi myös tarvittaessa pestä kevyesti miedolla pesuaineella.

Palautusoikeus

Palautusoikeudesta säädetään kuluttajansuojalaissa (20.1.1978/38). Virheettömälle taljalle ei ole palautusoikeutta, jos se hankitaan suoraan kaupasta, ellei kauppias myönnä palautusaikaa. Verkkokaupassa ja kotimyynnissä palautusoikeus on kaksi viikkoa. Palautuskulut maksaa asiakas. Kysy tarvittaessa tarkemmat ohjeet myyjältä.

Vienti ulkomaille

Poro ei kuulu CITES- lajien eli uhanalaisten lajien joukkoon. Taljan vientiin Suomesta ei tarvita lupia. Kohdemaan lupaviranomaiselta voi tarkistaa, tarvitseeko sen tuontiin lupaa. Tarvittaessa Suomen viranomainen voi kirjoittaa vapaamuotoisen todistuksen, ettei poro kuulu CITES-lajistoon. Suomen CITES-lupa-asioita hoitava viranomainen on Suomen ympäristökeskus (SYKE) / Biodiversiteettikeskus.

Taljan hävitys

Talja voidaan elinkaarensa lopussa hävittää polttokelpoisena jätteenä eli sen voi laittaa jäteastiaan. Mikäli kyseessä on ilmakuivattu talja, siitä voidaan tehdä perinteisen sisnanahan raaka-ainetta. Sisnan tekoon saa ohjeita oppilaitoksista ja kansalaisopistoista.

Tämä ohje on laadittu Lapin ammattikorkeakoulun ja Paliskuntain yhdistyksen vuosina 2021 – 2022 toteuttamassa Taljat rahaksi-hankkeessa. Lapin Ely-keskus myönsi hankkeen rahoituksen Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto).